

Микола ЦИБ

Духовні корені християнства на українських землях є надзвичайно сильними. На це вказує й недалека історія Української Греко-Католицької Церкви, що перетерпіла переслідування, але не переставала свідчити про Христа і не бажала зрадити Христовій заповіді «Щоб усі були одно» (пор. Йо. 17, 21). Випробування, з якими зустрілось духовенство, монашество та мирян нашої Церкви упродовж останнього часу, не похитнули їхньої віри. Завдяки свідченню своїх мучеників та ісповідників вона витримала переслідування, які поставали перед нею. Ці мученики та ісповідники, незважаючи на перенесені величезні випробування, зберегли священну традицію і передали її нам, не зрадили свою Церкву, народ, твердо трималися своєї віри та у всьому наслідували приклад Христа.

Одним із таких мужів Церкви, котрий заслуговує на пошану та пам'ять про себе, є о. Єремія Ломницький. Він глибоко усвідомлював, що навіть якщо доведеться померти мученицькою смертю, то вона лише стане початком нового життя. Тому й не дивно, що страх перед смертю не паралізував його. Своім прикладом о. Єремія закликає нас наслідувати його ревність, показувати новим поколінням приклад його життя.

Народження і юнацькі роки

Народився цей подвижник 8 лютого 1860 року в селі Кавсько, що належало до Дрогобицького деканату Перемиської єпархії. У хрещенні його було названо на честь святого Йоана Золотоустого. Його батько – Михайло – був священником, а мати – Марія – походила зі священничого роду Гащиць. Подружжя мало семеро дітей – Іван був первістком. З цієї священничої родини вийшли чотири священники, в тому числі й майбутній ієромонах Єремія.

По завершенні навчання в початковій школі, коли йому виповнилось одинадцять років, сім'ю спіткало велике випробування – помер батько. У 1870 році Іван вступив у Львівську академічну гімназію, у 1873 році стає вихованцем гімназії Франца Йосифа в м. Дрогобичі, яку закінчив у 1876 році. Спочатку Іван не мав наміру йти шляхом свого батька, а дуже бажав стати вчителем. Тому в тому ж 1876 році Іван Ломницький вступає у вчительську семінарію у м. Львові. У 1880 році його скеровують вчителювати в публічній шестикласній школі с. Козарі Рогатинського повіту Станіславівського воєводства (нині Івано-Франківська обл.), де він працював два роки.

Чернече покликання

Завдячуючи своєму допитливому характеру, Іван Ломницький почав цікавитися Добромільською реформою, яка заторкнула чин Отців Василіян. Такі галицькі часописи, як «Діло», «Пролом», «Слово», «Сіон» писали, що ця реформа є великою шкодою для УГКЦ. Будучи надзвичайно допитливим і щирим вболівальником за долю власної Церкви, Іван Ломницький вирушає у Доброміль, щоб на власні очі переконатися, чи правда все

те, що пишуть. Відвідавши тутешній василіянський монастир, він дійшов висновку, що закиди і звинувачення противників реформи несправедливі і надумані. Вражений монастирською атмосферою Іван Ломницький відчув голос Божого покликання до чернечого служіння. 28 вересня 1882 року вступає на новіціят до чину Отців Василіян, прийнявши чернече ім'я Єремія. 17 січня 1886 року послушник Єремія приймає тайну священства з рук Перемиського єпископа Івана Ступницького. Хоча за уставом Василіянського чину складення вічних обітів мало б передувати висвяченню, він їх складає аж через рік, 22 травня 1887 року, в м. Добромилі. Це було пов'язане з тим, що Церква відчувала гостру потребу у священниках, а о. Єремія відзначався особливою посвятою та духовно-інтелектуальною зрілістю.

Вищі студії та служіння ієромонаха Єремії Ломницького

У 1889-1891 рр. о. Єремія доповнював свої студії у Краківській єзуїтській колегії, де отримав спеціалізацію з морального богослов'я. Бачачи виховательські й педагогічні здібності нововисвяченого ієромонаха (ще у 1889 році о. Єремія разом з о. Юрієм Дацієм і двома отцями Єзуїтами були організаторами першої народної місії в Галичині, у м. Городку), настоятелі призначили його на посаду директора Окружної головної школи в Лаврові. о. Єремія намагався вибороти Лаврівській школі статус публічності. Крім директорства у Лаврові, він викладав українську мову та історію на Добромильському новіціяті. У 1893 році був призначений у м. Бучач, де знову виконував обов'язки директора народної чотирикласної школи.

У 1889 році, в місті Городку над Дністром ієромонах Єремія проводив місійну діяльність, спрямовану на поглиблення духовного життя вірними нашої Церкви. Подібних місій упродовж усього життя провів не менше як 54, а останні архівні дані свідчать, що їх було набагато більше. Якщо врахувати, що кожна така місія тривала 5 – 8 днів, то о. Єремію справедливо можна назвати місійним священником.

Серед своїх співбратів о. Єремія відзначався непересічним даром проповідництва. Глибоко богословські проповіді він намагався пристосувати до рівня людей, котрі його слухали. За свої гомілетичні здібності о. Ломницького називали «золотоустим проповідником». Мабуть, пророчим знаком було те, що він був названий своїми батьками в честь великого проповідника Івана Золотоустого.

Велике значення для пробудження і скріплення релігійних почуттів вірних УГКЦ мали численні реколекції о. Єремії. У 1890 р. він був головним ініціатором заснування товариства святого апостола Павла, завданням якого було влаштовувати реколекції для священників і поширювати релігійність серед простого народу. Слід також зазначити, що саме о. Єремія вперше після реформування оо. Василіан, провів духовні вправи для питомців Львівської духовної семінарії.

Душпастирство о. Єремії Ломницького та його роль у заснуванні Згромадження Сестер Служебниць

У травні 1891 року о. Єремія Ломницький разом з іншими трьома ченцями був провідником місій в селі Жужель Перемиської єпархії (Сокальський повіт). Там до нього підійшло декілька місцевих дівчат, котрі бажали цілковито посвятитися Богові у монашому житті. Єромонах Єремія побачив в цьому Боже Провидіння. Позаяк через Добромильську реформу галичани ставилися до василіян упереджено і з недовірою, то отець запропонував місцевому пароху о. Кирилові Селецькому, щоб той дав свою

«фірму» (підпис) для правового заснування жіночого згромадження. о. Єремія запевнив цього сільського пароха, що духовним проводом, а також матеріальним утриманням нового згромадження, займуться отці-василіяни. Селецький допоміг знайти перший дім для нового згромадження, а о. Єремія був духовним провідником і опікуном сестер. Він влаштував конференції і реколекції, своїм апостольським запалом заохочував до глибокого духовного життя та місійного служіння. О. Єремія був для сестер незаперечним авторитетом, часто називав їх своїми духовними дітьми і дбав про них, а вони мали до нього велике довір'я. Слід зазначити, що у заснованому за сприяння о. Єремії Згромадженні духовно виховувалась сестра Йосафата Михайлина Гордашевська, яку у червні 2001 року під час свого історичного паломництва в Україну проголосив блаженною Святійший Отець Іван Павло II, Папа Римський.

У 1892 році о. Єремія разом з о. Платонідом Філясом (ЧСВВ) уклали для молоді перший молитовник «Гостинець». Перше видання цієї надзвичайно популярної на той час книжечки налічувало 10 тисяч примірників, а цей тираж був одним з найбільших серед інших видань. Цей молитовник перевидавали ще шість разів і загальна кількість його примірників сягала 190 тисяч.

Завдяки рисам його характеру та здібностям, о. Єремію часто переводили туди, де існувала потреба у його служінні. Він працював у Лаврові, Добромилі, Жовкві, Львові, Бучачі, Кристинополі, Михайлівці, Краснопуші, Улашківцях, Дрогобичі...

Упродовж 1904-1908 рр. як посланець митрополита Андрея Шептицького, о. Єремія Ломницький здійснив дві поїздки у Росію. Його завданням було вивчити можливість душпастирства серед місцевих католиків східного обряду. Під час своїх подорожей Російською імперією – відвідав Петербург, Москву, Смоленськ, Саратов та Симбірськ.

о. Єремія – викладач та ректор семінарії

Єромонах Єремія Ломницький був високоосвіченою особою. Він добре володів французькою мовою, був фахівцем у галузі морального богослов'я та цікавився богословськими й філософськими працями, друкowanими в тогочасних періодичних виданнях. Він також належав до філософського гуртка в Петрограді (Російська імперія), членами якого були такі відомі вчені як Д.Філософов, В. Самойлов та ін.

У 1907-1915 рр. єромонах Єремія Ломницький був першим ректором Станіславівської духовної семінарії. Маючи чудові здібності вихователя і педагога, а також великий досвід місійної діяльності, о. Єремія проявив себе добрим вихователем майбутніх священників. У семінарії викладав пасторальне богослов'я, методологію, катехитику, риторику та гомілетику. Вихованці, викладачі і вихователі дуже поважали і любили отця-ректора, котрий був прикладом жертвовного священничого служіння, визначним місіонером і ревним монахом.

У 1913 році митрополит Андрей Шептицький запропонував кандидатуру о. Ломницького на єпископа Крижевецької єпархії на Балканах. Цікаво, що тодішній протоігумен василіян вчинив спротив Митрополитові, аргументувавши це тим, що монахи не повинні приймати ніяких достоїнств, котрі б виділяли їх серед інших. о. Єремія смиренно прийняв це рішення протоігумена. Історія залишила нам його слова: «Нехай буде во всім і все на шії до самої смерті не моя, а Божа воля».

Арешт отця Єремії та його передчасна смерть

Коли у 1914 році війська Російської імперії напали на Австро-Угорщину, то забирали тих,

котрі викликали підозру царської влади, і відправляли їх на заслання в російську «глибінку». Зрозуміло, що особлива небезпека чигала на свідомих українських греко-католиків. Ієромонах Єремія Ломницький мав тоді можливість уникнути цього і виїхати у Відень, але не погодився. Отець Василь Навроцький, давній приятель о. Єремії, у своїх спогадах пише: «Ще раз його переконував і намовляв до виїзду... На те одержав я категоричну відповідь: “Ніяк не виїду, а лишуся. Міг би я виїхати і гроші на дорогу маю і певно виїхав би, якби не одно. Мушу опікуватися сестрами і боронити їх перед солдатами. Се мій обов’язок”». 24 січня 1914 р. о. Єремія Ломницький був заарештований.

5 лютого 1915 року о. Єремію разом зі ще одним священиком, о. мітратом Іваном Гордієвським, російські урядовці переправили етапом у Київ. У столиці України і давньому осідку Предстоятелів УГКЦ отці перебували три тижні, після чого їх було відправлено в глиб Росії – у місто Симбірськ (зараз Ульяновськ). Мешканці Симбірська о. Єремію знали й поважали, бо він виділявся власною поставою.

Арешт і заслання виявилися для ієромонаха Єремії фатальними. Ще від початку свого ректорства він страждав ревматизмом. В умовах переслідування о. Єремії російською владою, ця його хвороба швидко прогресувала й стала причиною передчасної смерті. Перед смертю він відновив монаші обіти, прийняв Святі Таїнства Сповіді, Євхаристії й Єлеопомазання. 3 липня 1916 року, знесилений хворобою, о. Єремія Ломницький на 56-му році життя, 34-му чернецого покликання та 30-му священства відійшов в обителі Небесного Отця. Теодор Біленький (м. Самбір) так описував цю сумну подію: «Ніхто з нас не сподівався сего удару, тим більше, що якраз в сім часі появилася в київським польським дневнику допись, що на опорожнений владичий престол в Перемишлі мав бути іменований о. Ломницький». Похорон ієромонаха Єремії відбувся ввечері 4 липня 1916 р. В останню путь на чужині отця проводжали засланці різних національностей, а також багато жителів м. Симбірська.

Пам’ять про о. Єремію Ломницького сьогодні

Життя подвижника ієромонаха Єремії було позначене багатьма християнськими чеснотами, духом глибокої молитви і смирення та великою ревністю у проповіді Христової віри. Своєю діяльністю він відіграв важливе значення в релігійному житті Української Греко-Католицької Церкви в кінці XIX – початку XX століття. Тому природно, що як тільки з’явилися сприятливі обставини, наша Церква почала робити зусилля з долучення його до лику блаженних. 5 квітня 2009 року в храмі Воскресіння ГНІХ Івано-Франківської Єпархії УГКЦ розпочався беатифікаційний процес слуги Божого ієромонаха Єремії Ломницького.

Микола ЦИБ. Отець Єремія Ломницький – ревний місіонер у Божому винограднику// СЛОВО № 2 (46) 2011, с. 25-27